

**Absztrakció:
Absztrakt interpretáció
Predikátum absztrakció**

Majzik István

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

Absztrakt interpretáció:
absztrakt statikus analízis

Statikus analízis (ismétlés)

- **Alapötlet:**
 - Változók lehetséges értékeinek terjesztése
 - Iteratív (amíg nem változik az értékkészlet)
- **Felhasználási példák: Hibák detektálása**
 - Tömbindexek túlcímzése
 - Nullával való osztás
 - Függvények értelmezési tartományának túllépése
 - ...
- **Absztrakció:**
 - A program **konkrét interpretációja** helyett **absztrakt interpretációja** (kisebb bonyolultságú elemzési feladat)

Konkrét interpretáció

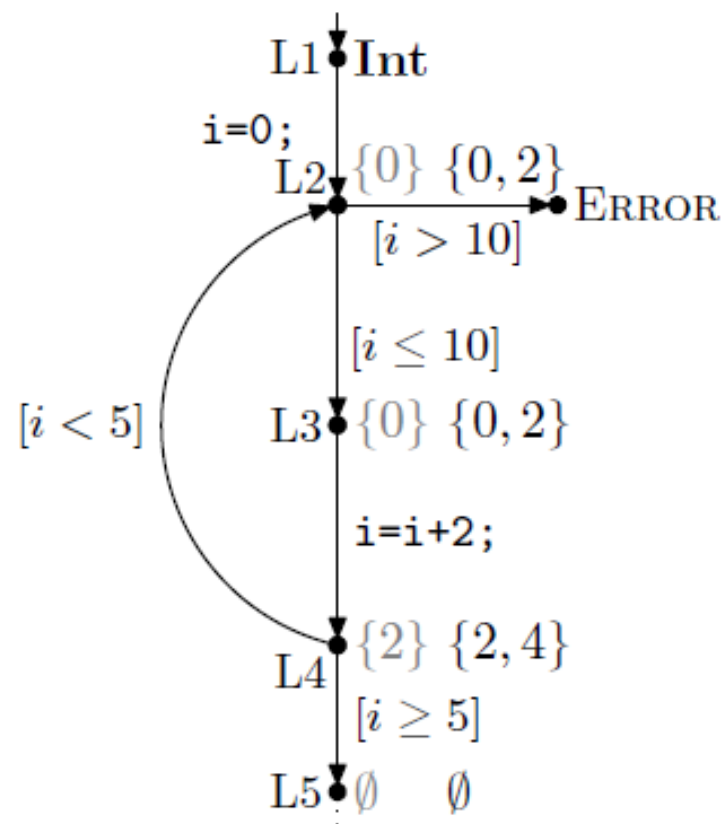
- Program példa:

```
int i=0;
do {
    assert (i<=10);
    i = i+2;
} while (i<5);
```

1. Konkrét interpretáció:

– CFG jelölése: i értékei

- 1. lépés: szürke
- 2. lépés: fekete
- L2 esetén unió (L1, L4-től)
- Folytatás fixpontig

Absztrakció

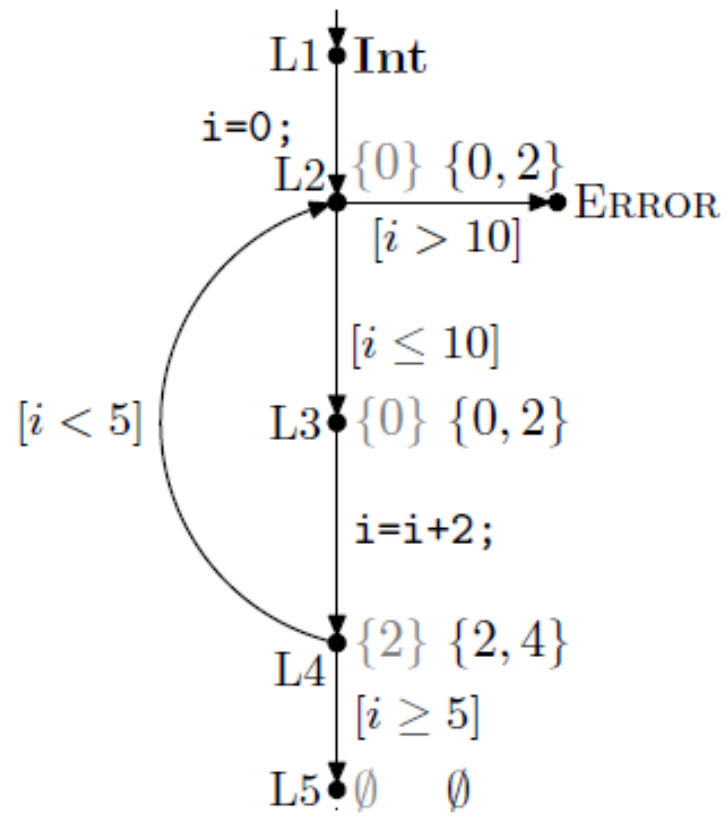
- Konkrét interpretáció:
 - Változók **érték**halmazainak iteratív terjesztése
 - Hátrány: Nagy méretű halmazok
- Absztrakció:
 - Absztrakt domén (pl. **értéktartomány**) terjesztése
 - Pontos értékek „elvesznek”
 - Programstruktúra egyes aspektusainak figyelmen kívül hagyása
- A program analízis kategóriái:
 - Flow sensitive: Utasítások sorrendje számít
 - Path sensitive: Csak valós utak számítanak
 - Context sensitive: Metódushívások környezete számít
 - Inter-procedural: Metódusok környezete számít

Absztrakt interpretáció (Cousot)

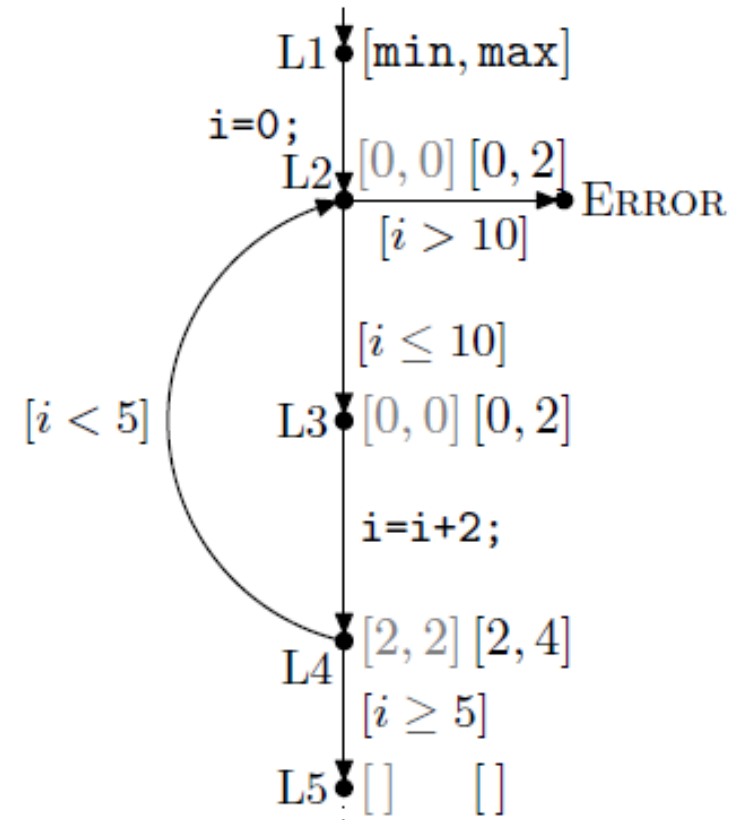
- A konkrét domén leképezése absztrakt doménre:
 - Adatértékek: **Absztrakciós függvény** (pl. tartományra)
 - Pl. tartományra képezni le az adatértékeket (értékthalmazt)
 - Pl. tartományok uniójára képez le konkrét utasításokat
- Analízis az absztrakt domén segítségével
 - Közelítő megoldás
 - Ha az absztrakt és a konkrét domén közötti leképezés betart bizonyos szabályokat, akkor a konkrét fixpontok **biztonságos** megfelelőjét kapjuk:
 - Az absztrakt domén lefedi a konkrét domént („érték nem veszik el”)
 - De megjelenhetnek az absztrakt doménben olyan értékek, amik nem fordulhatnak elő a konkrét esetben

Absztrakt interpretáció példa: Intervallumok

1. Konkrét interpretáció:

2. Absztrakt interpretáció:

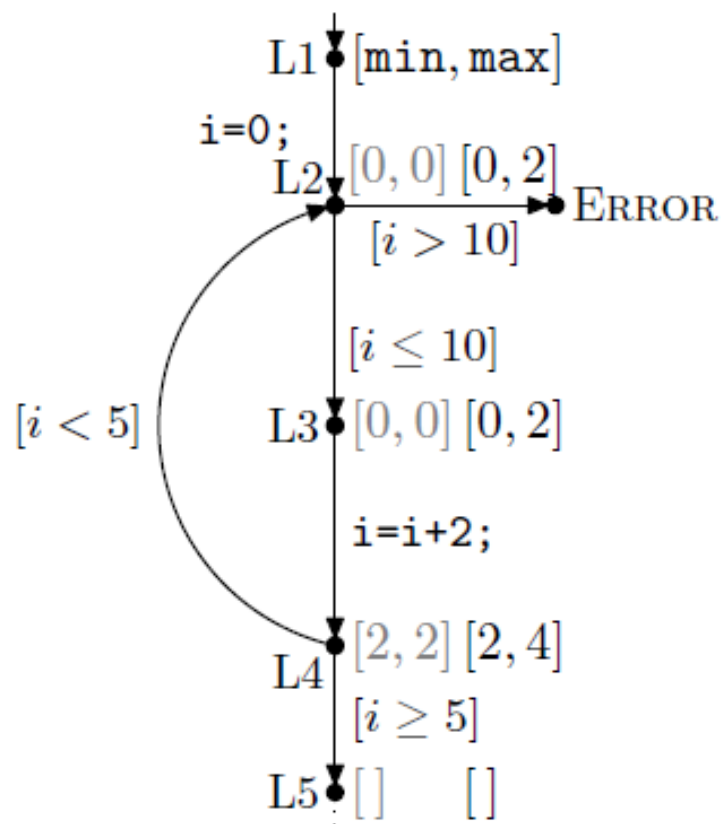
L2-nél intervallum egyesítés:

$[0,0]$ és $[2,2]$ esetén $[0,2]$

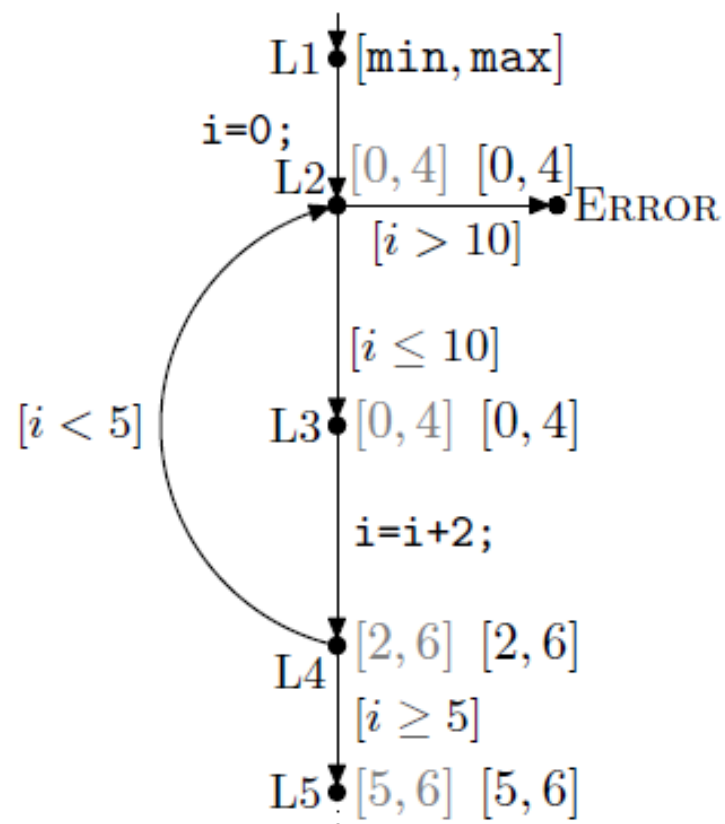
Így **elveszett** az az információ,
hogy i értéke nem lehet 1

Absztrakt fixpont elérése

2. Absztrakt interpretáció:

3. Absztrakt fixpont:

Intervallumok tovább nem nőnek

Absztrakt domének meghatározása

- Cél: Kijelentéseket tudjunk tenni numerikus változókra
 - Precízebb domén: Kevesebb információvesztés
 - Sokféle absztrakciót használhatunk (alkalmazásfüggő)
- Nem-relációs domének: Változók közötti **relációk** nem őrizhetők meg
(pl. $x < y$ nem őrizhető meg az absztrakt doménben)
 - **Előjelek**: {Pos, Neg, Zero}
 - **Intervallumok**: Finomabb, mint az előjelek doménje
 - **Paritás**: Páros, páratlan
 - **Kongruenciák**: $(v \bmod k)$ értékei alkotják
 - Egyenlőtlenségek kimutathatók
 - Pl. ha $(x \bmod k) \neq (y \bmod k)$ kimutatható, akkor az $1/(x-y)$ művelet nem vezet nullával való osztási hibához

További absztrakt domének

- Relációs domének: Relációk megtartása
 - Difference Bound Matrices (DBM):
 - $x-y \leq c$, $x \leq c$ és $-x \leq c$ formájú egyenlőtlenségek konjunkciója jelöli ki a doméneket (c egész)
 - Valósídejű rendszerek ellenőrzéséhez alkalmazzák (órák különbségei)
 - Octagon:
 - $ax+by \leq c$, alakú egyenlőtlenségek, ahol a és b $-1,0,1$ lehet, c egész
 - Octahedra: Egyenlőtlenségek több mint 2 változóra
 - Polyhedra:
 - $a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n \leq c$, alakú egyenlőtlenségek (a_i és c is egészek)
- Hierarchia a precizitás szempontjából:
 - Előjelek, Intervallumok, DBM, Octagons, Octahedra, Polyhedra
 - Használhatók egyenlőtlenségek vizsgálatára (pl. ciklus feltételek, valósídejű beágyazott rendszerek esetén)
- Ellipszoid domén: $ax^2+bxy+cy^2 \leq n$
 - Digitális szűrőkhöz használják
- Új absztrakt domének is definiálhatók (alkalmazásfüggő)

Predikátum absztrakció

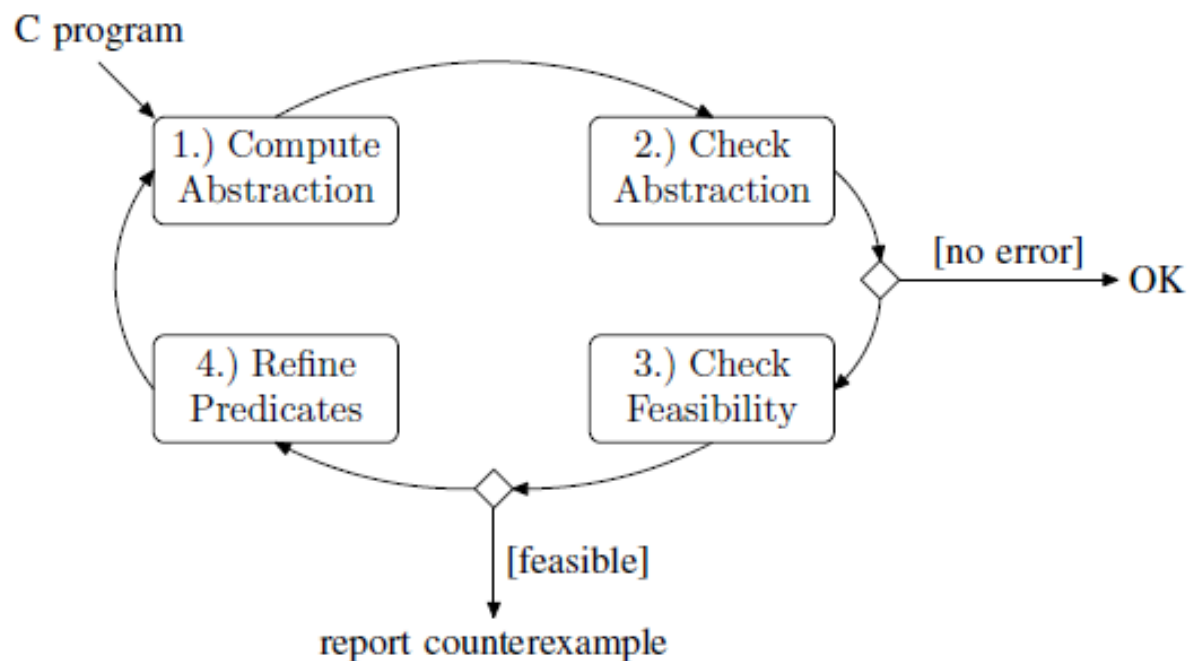
Bevezetés

- Legelterjedtebb absztrakciós technika a szoftver modellellenőrzésben
 - Ld. a SLAM eszközkészlet sikere
- Absztrakció:
 - Logikai predikátumok a program állapottér particionálására
 - Különbség az absztrakt interpretációhoz képest: Itt a **programra specifikus** az absztrakció
 - Kihívás: A megfelelő predikátumok megtalálása
- Absztrakció finomítás:
 - Modellellenőrzés az absztrakt állapottéren: **Hamis ellenpélda** adódhat
 - Hamis ellenpélda alapján újabb predikátumok: Precízebb absztrakció

Ellenpélda által irányított absztrakció finomítás

Counterexample Guided Abstraction Refinement

1. Absztrakció
2. Verifikáció: Ellenőrzés az absztrakt programon
3. Szimuláció: Az ellenpélda vizsgálata
4. Predikátumfinomítás, ha hamis ellenpélda volt

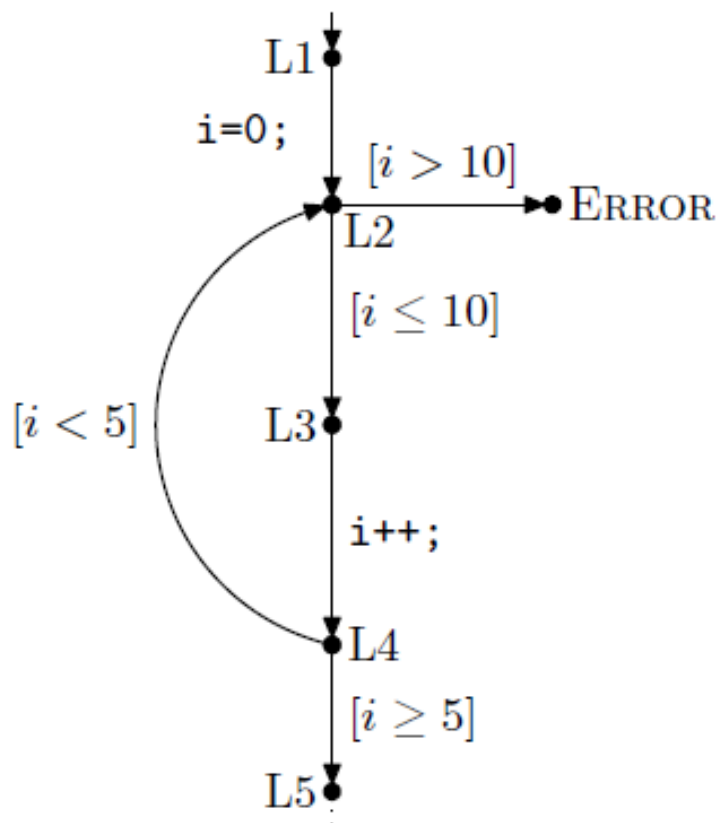

1. lépés: Predikátum absztrakció

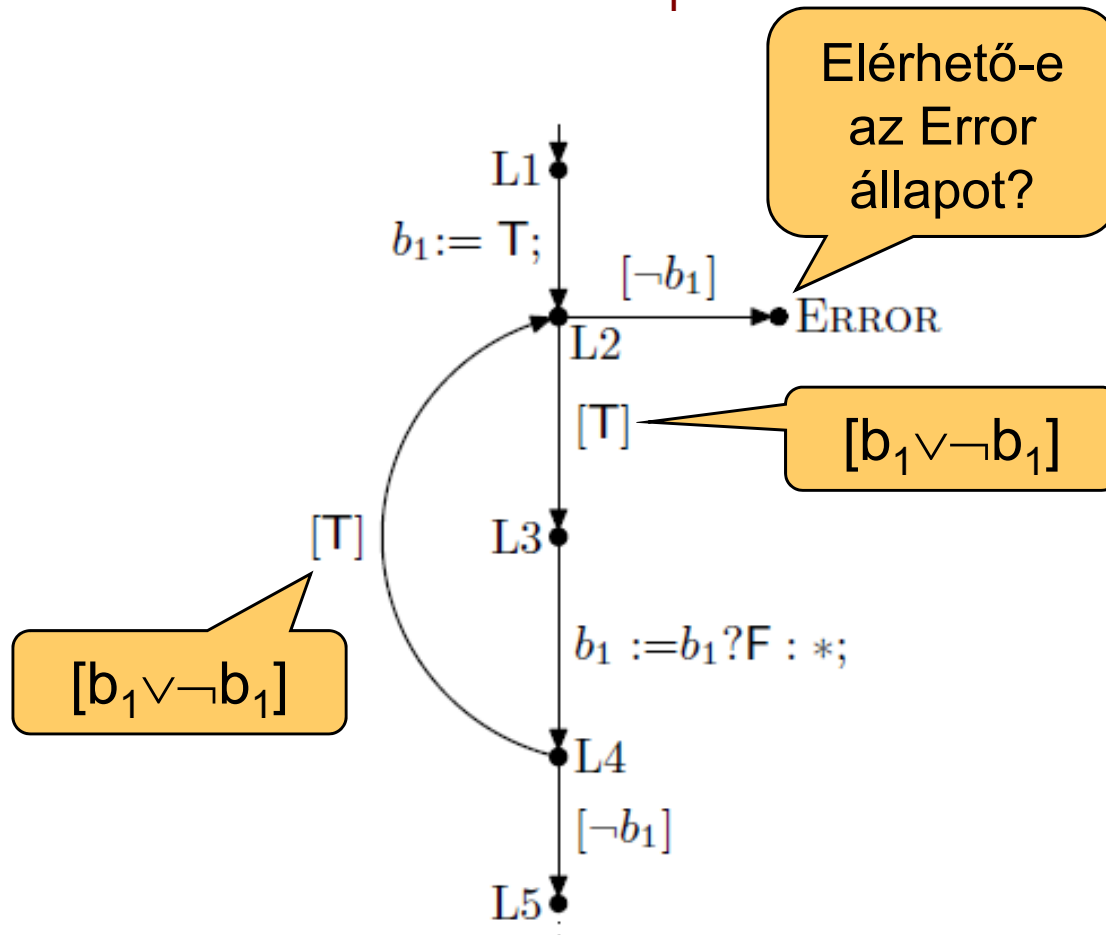
- Program (programgráf):
 - L_1, L_2, \dots programhelyek utasításokkal
 - R_{L_1}, R_{L_2}, \dots relációk programállapotok között L_i végrehajtásával
 - Ezek uniója: R tranzíció reláció programállapotok között
- Predikátum absztrakció: R' konstruálása
 - Predikátumok felírása a program változóira (pl. $i==0$)
 - Állapotok particionálása: P predikátum igaz/hamis
 - A partíciók definiálják az absztrakt állapotokat
 - Átmenetek az absztrakt állapotok között:
 - Ha van átmenet a megfelelő konkrét állapotok között
 - Eredmény: Boole program (predikátum értéke Boole változó)
 - Csak Boole változók, eredeti vezérlési utasítások (függvények is)
 - Egzisztenciális jellegű absztrakció a programon, biztonságos az elérhetőségi tulajdonságokra
 - Ami a konkrét programban elérhető, az az absztraktban is (de az absztrakt programban több útvonal lehetséges)

1. Predikátum absztrakció

Konkrét program (int i):

Absztrakció b_1 változóra:

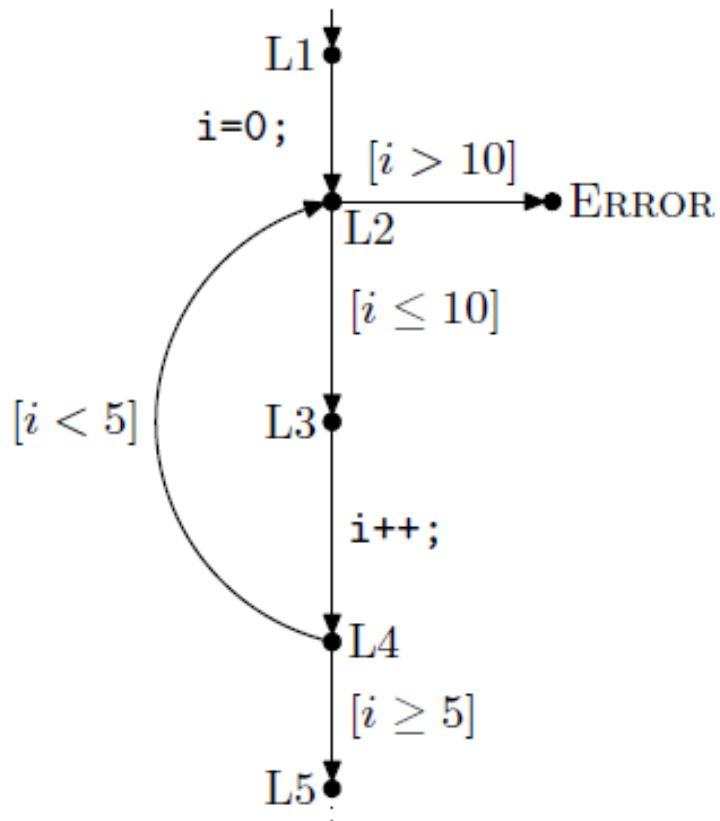
Predikátum: $(i==0)$

A predikátum értéke b_1 változó

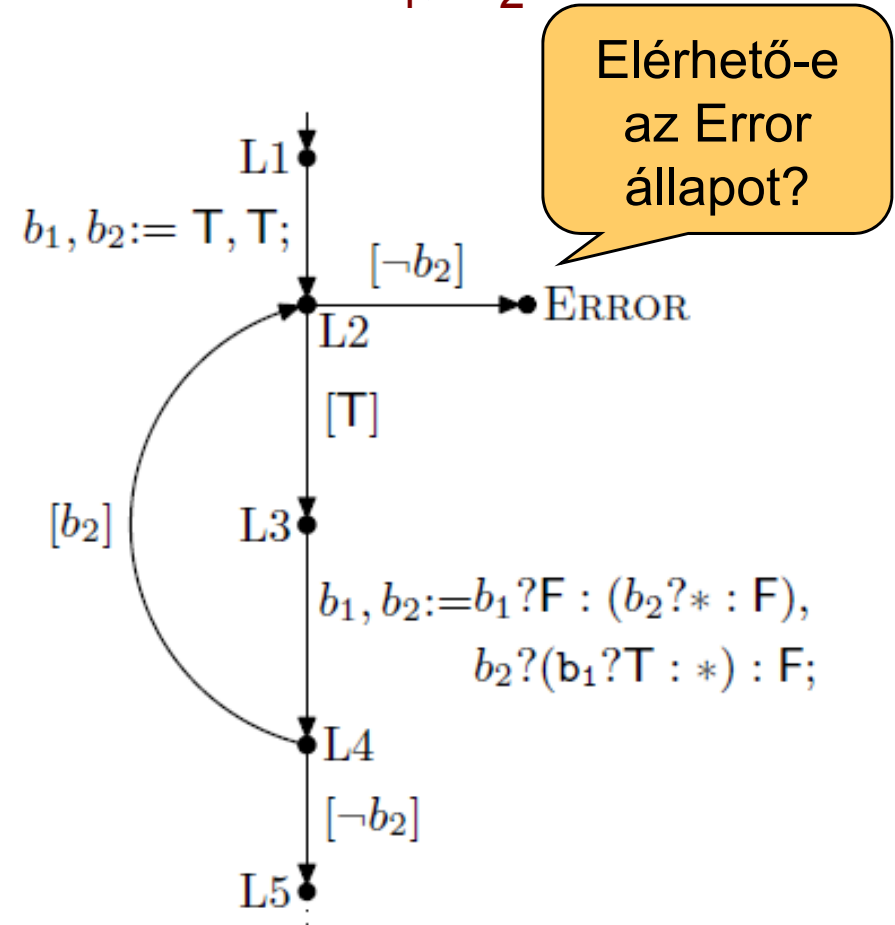
* jelöli az ismeretlen értéket

Finomabb absztrakció

Konkrét program (int i):

Absztrakció b_1, b_2 változóira:

Elérhető-e az Error állapot?

Predikátum b_1 -hez: $(i==0)$

Predikátum b_2 -höz: $(i<5)$

Absztrakt program származtatása

- **Automatikus absztrakció:**
 - El kell dönteni, hogy egy absztrakt állapotból az adott utasítással milyen absztrakt állapotba juthatunk el
 - Ez határozza meg a Boole változók értékének változását
 - Pl. $L3 \rightarrow L4$ esetén ($i++$ utasítás):
 $\neg(i==0) \wedge \neg(i<5)$ –ből nem lehet átmenet $\neg(i==0) \wedge (i<5)$ állapotba
- **Hátrány:**
 - n predikátum esetén 2^n **absztrakt állapot** lehet
 - $(2^n)^2$ **döntés** kell az absztrakt állapotok közötti **absztrakt átmenet reláció** számításához
- **Közelítés: Cartesian abstraction**
 - Minden predikátumra külön-külön absztrakció számítás
 - Az eredményül kapott absztrakt relációk szorzata
- **Döntések számítása:**
 - Elsőrendű logikai tételbizonyítók, aritmetikával kombinálva
 - Pl. ZAPATO, Simplify
 - SAT (SMT) megoldók bit-szintű formula kezeléshez

2. lépés: Verifikáció

- Elérhetőségi probléma: Boole programokra eldönthető
 - Technológia: Szimbolikus modellellenőrzők
 - BDD alapú megvalósítások
 - SAT alapú eszközök: Csak korlátos ellenőrzésre
 - Speciális eszközök:
 - Quantified Boolean Formulas (QBF) megoldók
 - Példa: Error nem elérhető az előbbi konkrét programban
- Modellellenőrzés az absztrakt programokon:
- $P=\{b_1\}$ absztrakció esetén, ahol $b_1: (i==0)$
 - L2 állapot esetén fennálló absztrakt állapotok: $b_1, \neg b_1$
 - Így Error állapot elérhető (ez **hamis ellenpélda**)
 - $P=\{b_1, b_2\}$ absztrakció esetén, ahol $b_1: (i==0), b_2: (i<5)$
 - L2 állapot esetén fennálló absztrakt állapotok: $b_1 \wedge b_2, \neg b_1 \wedge b_2$
 - Így Error állapot nem érhető el

3. lépés: Szimuláció

- Modellellenőrzés eredménye:
 - Nincs ellenpélda: OK (konkrét programban sincs)
 - Van ellenpélda: **Hamis** lehet
- Ellenpélda (útvonal) ellenőrzése
 - Szimuláció a konkrét programon
 - Hamis ellenpélda: Nem bejárható útvonal
- Példa az útvonal ellenőrzésére
 - $P=\{b_1\}$ esetén (L1, L2, L3, L4, L2, Error) útvonal
 - Az absztrakt programban bejárható (Error elérhető)
 - Konkrét programban nem járható be
- Technológia: Szimbolikus szimuláció
 - Absztrakt állapot „terjesztése” az ellenpélda alapján bejárva a program állapotokat

4. lépés: Absztrakció finomítás

- Hamis ellenpéldák forrásai:
 - Hamis **útvonal**: A predikátumok nem elégségesek az állapotok megfelelő megkülönböztetéséhez
 - Hamis **átmenetek**: Közelítő absztrakció (Cartesian)
- Finomítás kivitelezése:
 - Hamis útvonalra:
 - További predikátumok hozzáadása
 - Heurisztikus
 - Hamis átmenetekre:
 - Kényszerek hozzáadása az absztrakt átmenet relációhoz
- Példa a hamis útvonalra:
 - $P=\{b_1\}$ absztrakció esetén (L1, L2, L3, L4, L2, Error) hamis ellenpélda
 - Itt ($i=0$) és ($i<5$) predikátumok elégségesek, hogy az absztrakt programban elkerülhető legyen (b_1, b_2 absztrakció)

Absztrakciót támogató eszközök

Statikus analízis, modellellenőrzés, BMC

Tool name	Tool developer						Languages
		Symbolic analysis	Abstraction	Counterexample	BMC	Concurrency	
ASTRÉE	École Normale Supérieure	×	×				C (subset)
CODESONAR	Grammatech Inc.	×	×				C, C++, ADA
PolySpace	PolySpace Technologies	×	×			×	C, C++, ADA, UML
PREVENT	Coverity	×	×			×	C, C++, Java
BLAST	UC Berkeley/EPF Lausanne	×	×	×		×	C
F-SOFT (abs)	NEC	×	×	×			C
Java PathFind.	NASA	×		×	×	×	Java
MAGIC	Carnegie Mellon University	×	×	×		× ¹	C
SATABS	Oxford University	×	×	×		×	C, C++, SpecC, SystemC
SLAM	Microsoft	×	×	×		×	C
SPIN	Bell Labs ²			×	×	×	PROMELA, C ³
ZING	Microsoft Research			×	×	×	ZING (object oriented)
CBMC	CMU/Oxford University	×		×	×		C, C++, SpecC, SystemC
F-SOFT (bmc)	NEC	×		×	×		C
EXE	Stanford University	×		×	×		C
SATURN	Stanford University	×		×	×		C

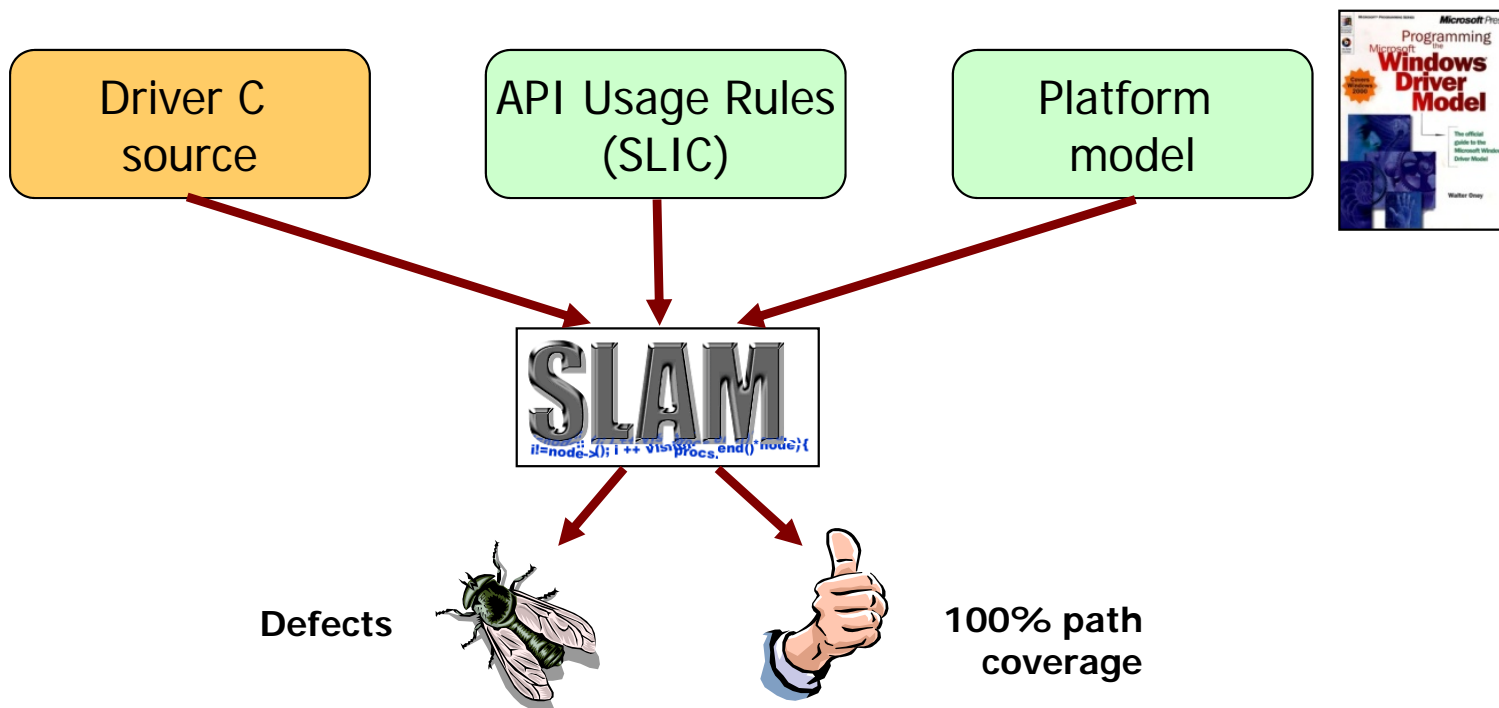
Eszköz ajánló: SLAM

Software, Languages, Analysis and Model checking project
SDV 1.0 (Static Driver Verifier, 2002)
SLAM 2 (WDK kiegészítéseként)

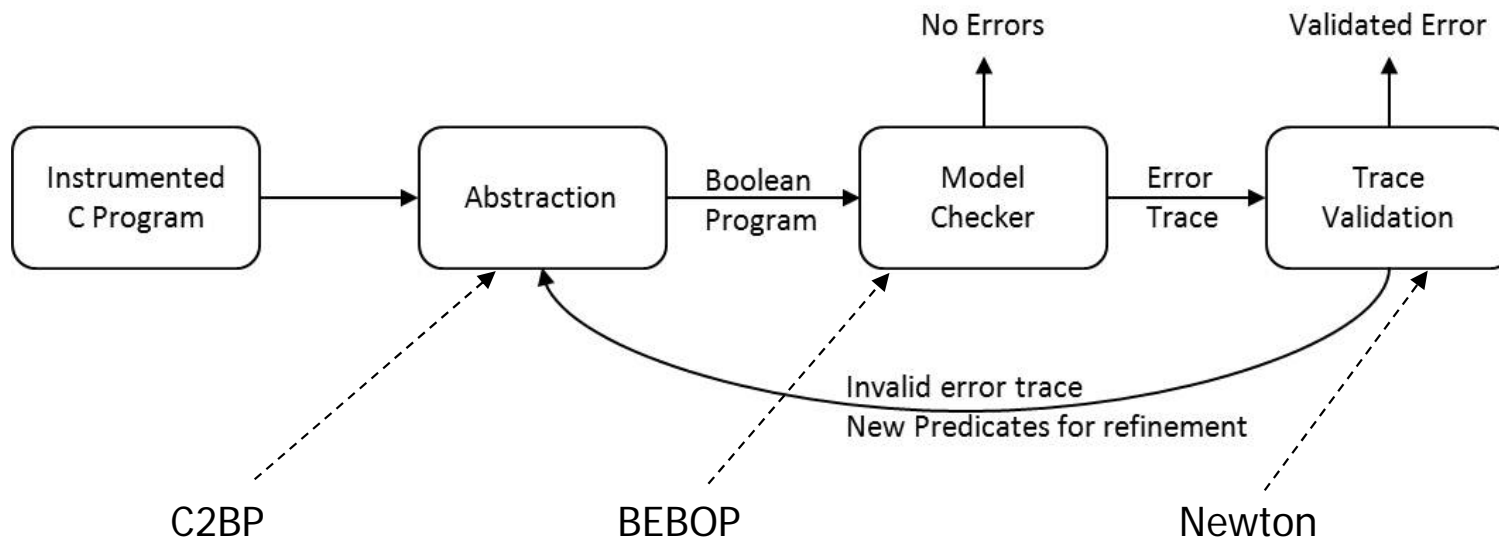
Ld: Kiss Ákos referátuma, 2010.

A SLAM célkitűzései

- Motiváció: Hibás driverek megzavarhatják az OS működését
 - Pl: hibás zárolások erőforrásokon (nincs zárolva, nincs felszabadítva, ...)
- Megoldás:
 - Szabályokkal leírható a helyes használat (pl. zárhasználat „állapotgépe”)
 - Ennek teljesülését ellenőrzi a SLAM a forráskódon
 - Forráskód absztrakciót használ: **Boole-program** állapotainak vizsgálata
 - Hibás (szabályokhoz nem illeszkedő) utakat vissza kell ellenőrizni!

A SLAM működése


```
do {  
  
    AcquireLock (&devices>writeListLock);  
  
    deviceNoOld = deviceNo;  
    more = devices->Next;  
  
    if (more) {  
        ReleaseLock (&devices->writeListLock);  
        ...  
        deviceNo++;  
    }  
} while (deviceNoOld != deviceNo);  
  
ReleaseLock (&devices->writeListLock);
```

Predikátum absztrakció:

```
do {  
    deviceNoOld = deviceNo;  
    more = devices->Next;  
    if (more) {  
        deviceNo++;  
    }  
} while (deviceNoOld != deviceNo);
```

```
do {  
    b = true;  
  
    if (*) {  
        b = b ? false : *;  
    }  
} while (!b);
```


Eszköz ajánló: BLAST

Berkeley Lazy Abstraction Software Verification Tool
Open Source (Apache License 2.0)

Ld: Marosi Attila Csaba referátuma, 2010.

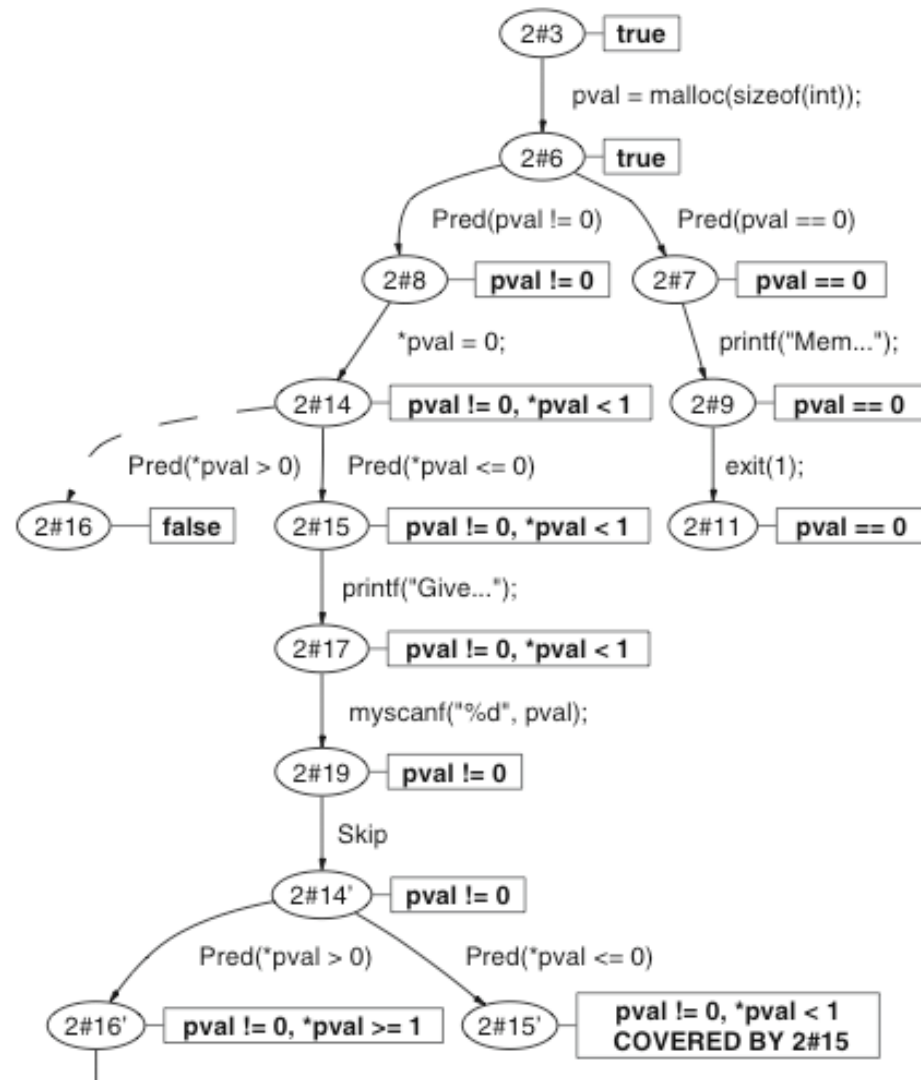
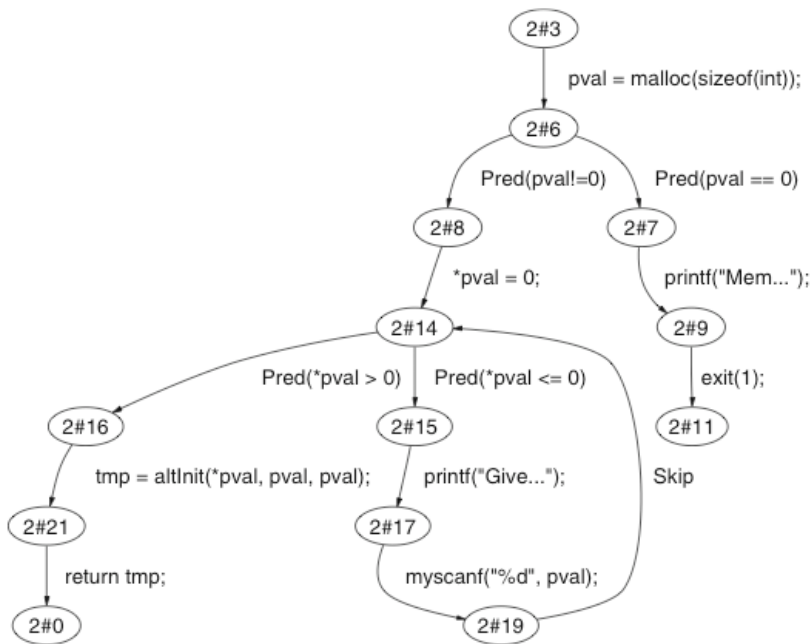
A BLAST célkitűzése

- C programok elérhetőségi tulajdonságának automatikus ellenőrzése
 - C forráskódból modell generálása
 - Megadott követelmények alapján modellellenőrzés
- Bemenet: Címkézett C forráskód
 - Blast Query Language monitorkifejezés
- Kimenet:
 - Jelentés a követelmény teljesüléséről
 - Ellenpélda (trace)
 - Sorozatos finomítás (korlát: memória, futásidő)

A BLAST működése

Control flow automata

Abstract reachability tree

Boole kifejezések

A BLAST működése

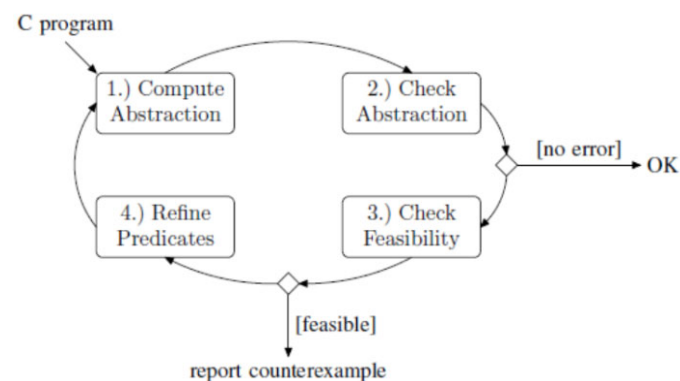
- CEGAR: Counterexample Guided Abstraction Refinement

- Lusta predikátum absztrakció:

- Csak a hibához vezető úton található csúcsoknál történik az Abstract Reachability Tree finomítása

- Korlátozások:

- Szorzás és bit-műveleteket figyelmen kívül hagyja (hamis hibát jelezhet)
- Integer overflow-t nem figyel
- (Függvény)mutatókat figyelmen kívül hagyja
- Feltételezi, hogy minden mutató aritmetika biztonságos
- Nem támogat rekurzív függvényeket

Eszköz ajánló: ZING

Systematic State Space Exploration Infrastructure for Software
Microsoft

Ld: Dudás Ákos referátuma, 2010.

A ZING célkitűzése

- Állapottér vizsgálat korlátos modellellenőrzéssel magas szintű nyelven leírt konkurens OO programokra
 - Holtpont ellenőrzése
 - Assertion ellenőrzés
 - Exception ellenőrzés
 - Ekvivalencia ellenőrzés (szimuláció reláció két modell között)
- ZING nyelvű modell
 - Függvényhívások (stack)
 - Dinamikusan létrejövő objektumok
 - Dinamikusan létrejövő folyamatok
 - Üzenetküldés vagy megosztott memória használata

A ZING nyelv: Példa az étkező filozófusokra

```
class Fork {
  Philosopher holder;

  void PickUp(
    Philosopher eater){
    atomic {
      select {
        wait( holder==null ) ->
          holder = eater; }
    }
  }

  void PutDown(){
    holder = null;
  }
};
```

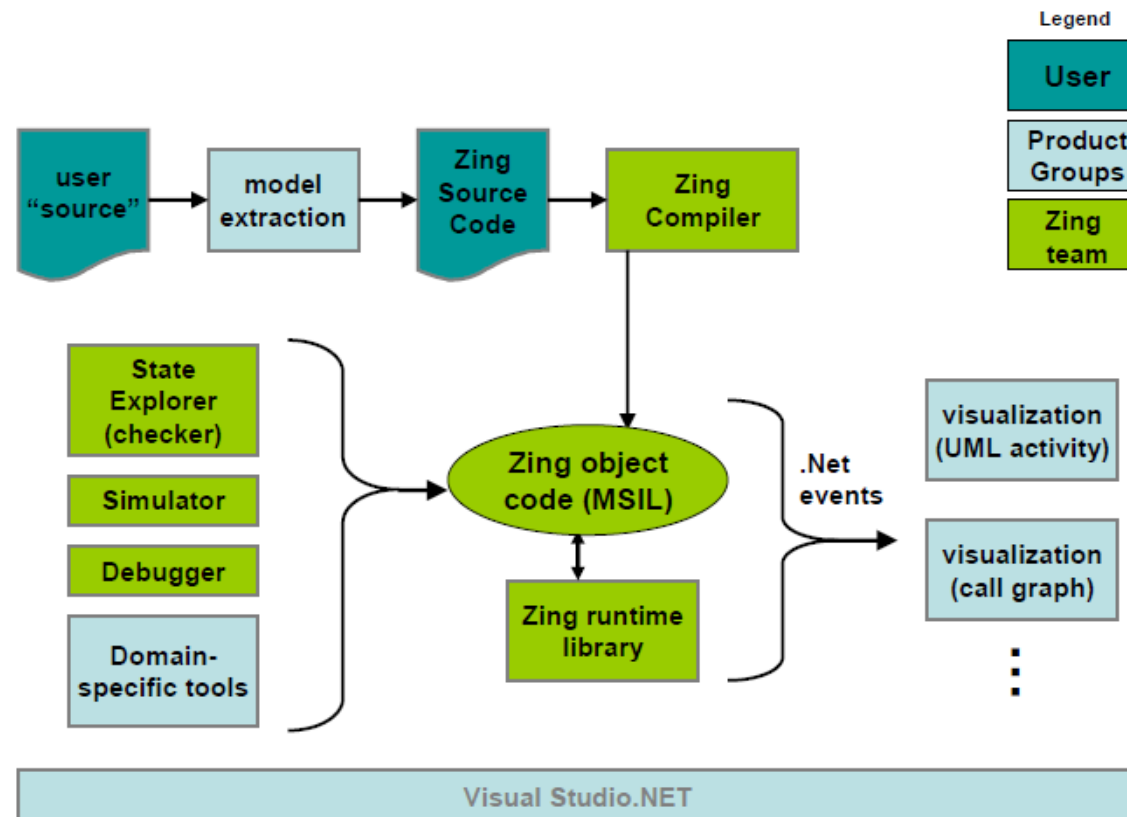
```
class Philosopher {
  Fork leftFork;
  Fork rightFork;

  void Run() {
    while (true) {
      leftFork.PickUp(this);
      rightFork.PickUp(this);

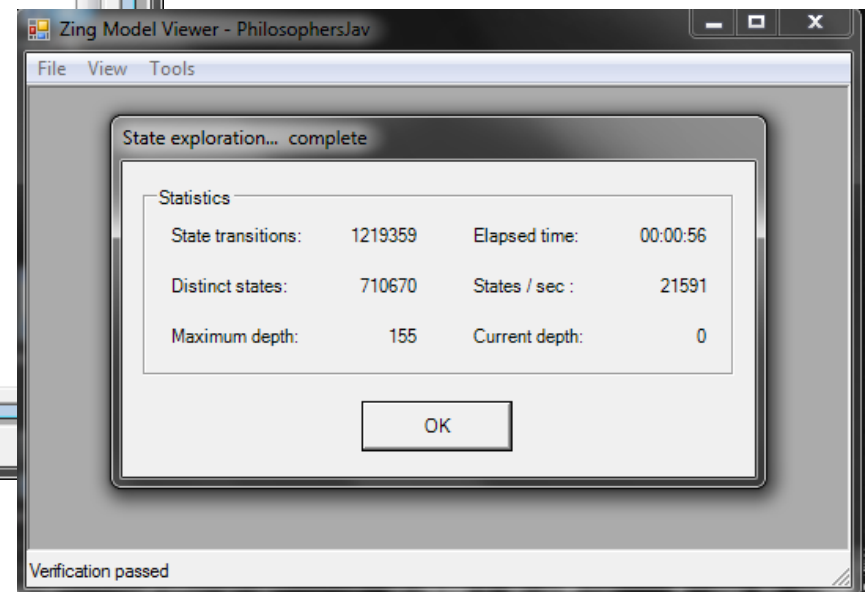
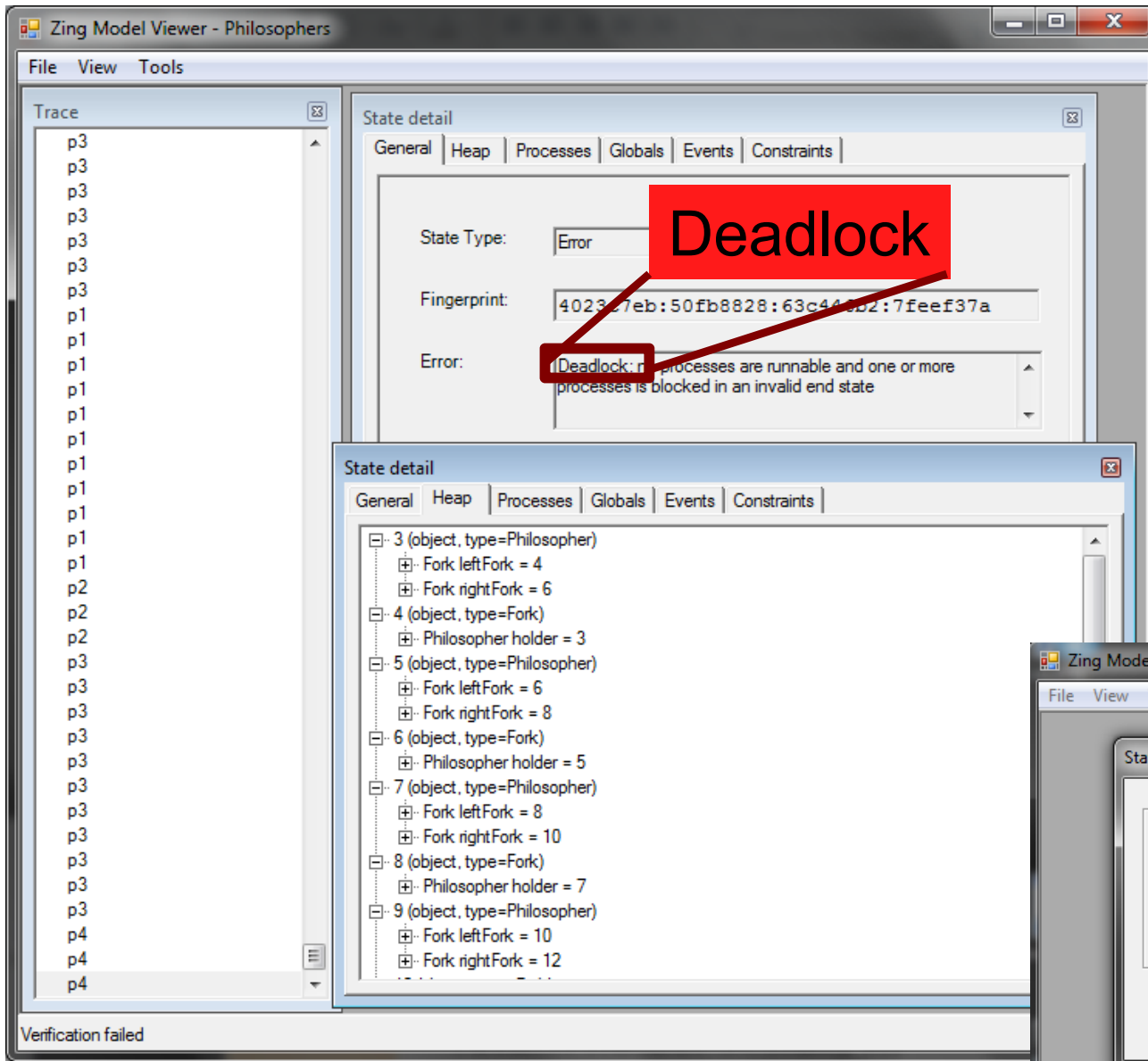
      leftFork.PutDown();
      rightFork.PutDown();
    }
  };
};
```

A ZING architektúrája

1. (Forráskód →) Zing modell
2. Zing compiler: MSIL kód áll elő
 - LTS reprezentáció (Zing Object Model, ZOM)
3. Állapottér bejárás ezen a modellen

A ZING eszköz

A ZING állapottér kezelésének érdekes elemei

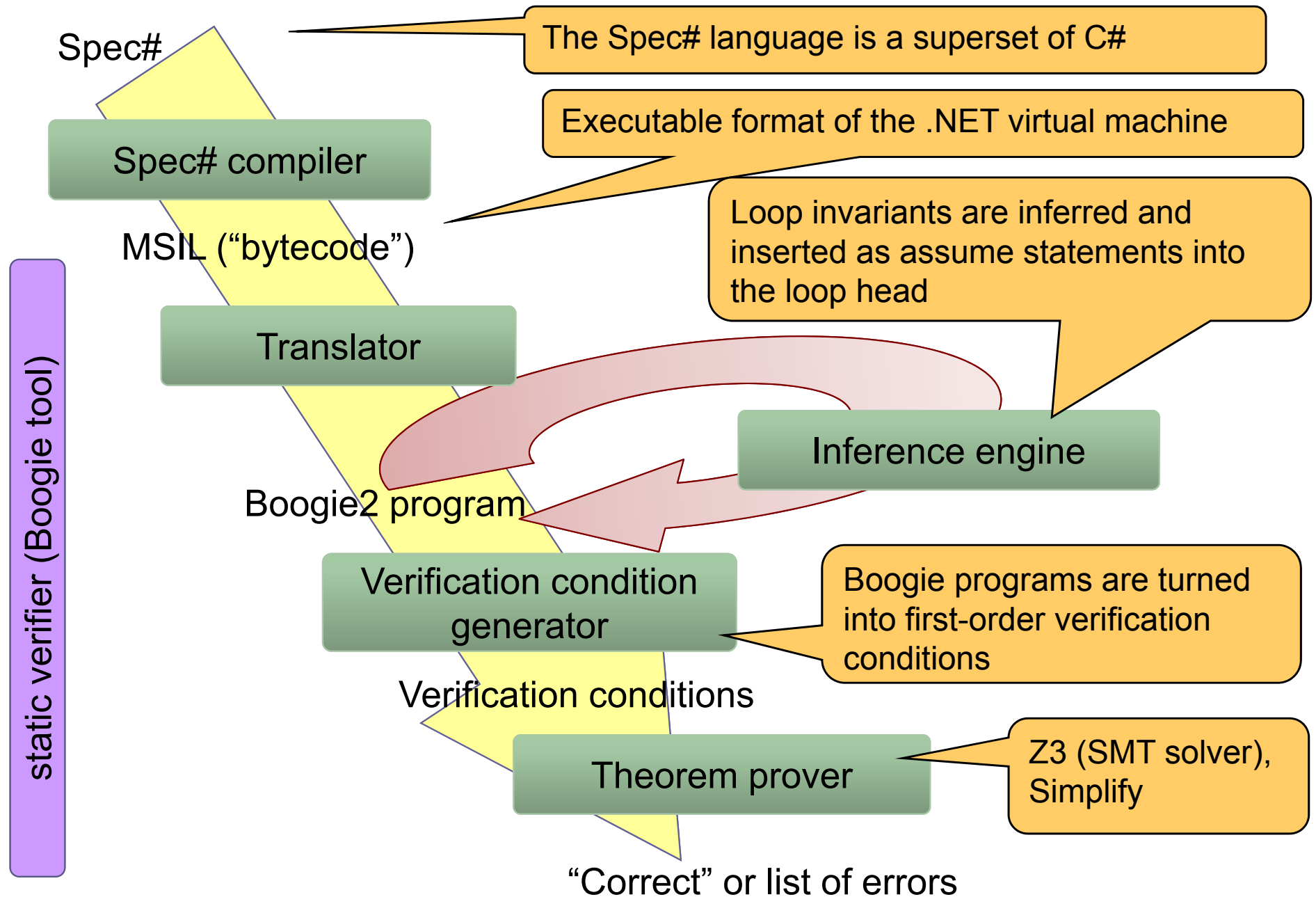
- **Állapotok hash kódolása (ujjlenyomat)**
 - Könnyebb egyezés vizsgálat
- **Atomi utasítás blokkok**
 - Közben más folyamat állapotváltására nem kell figyelni
- **Függvények gyorsítáza**
 - Bemenet és előidézett változások megjegyzése
 - Ugyanilyen bemenetre nem kell ismétetni az elemzést
- **Állapotváltás gyorsítáza**
 - Állapotváltáskor elmenti a változást két állapot között
 - Nem kell újra generálni az állapotvektort
- **Kézi „assume” állítások**
 - Állapottér vágás

Eszköz ajánló: Spec# és Boogie2

Spec# Programming System
Microsoft

Ld: Dmitriy Dunaev referátuma, 2010.

Működés

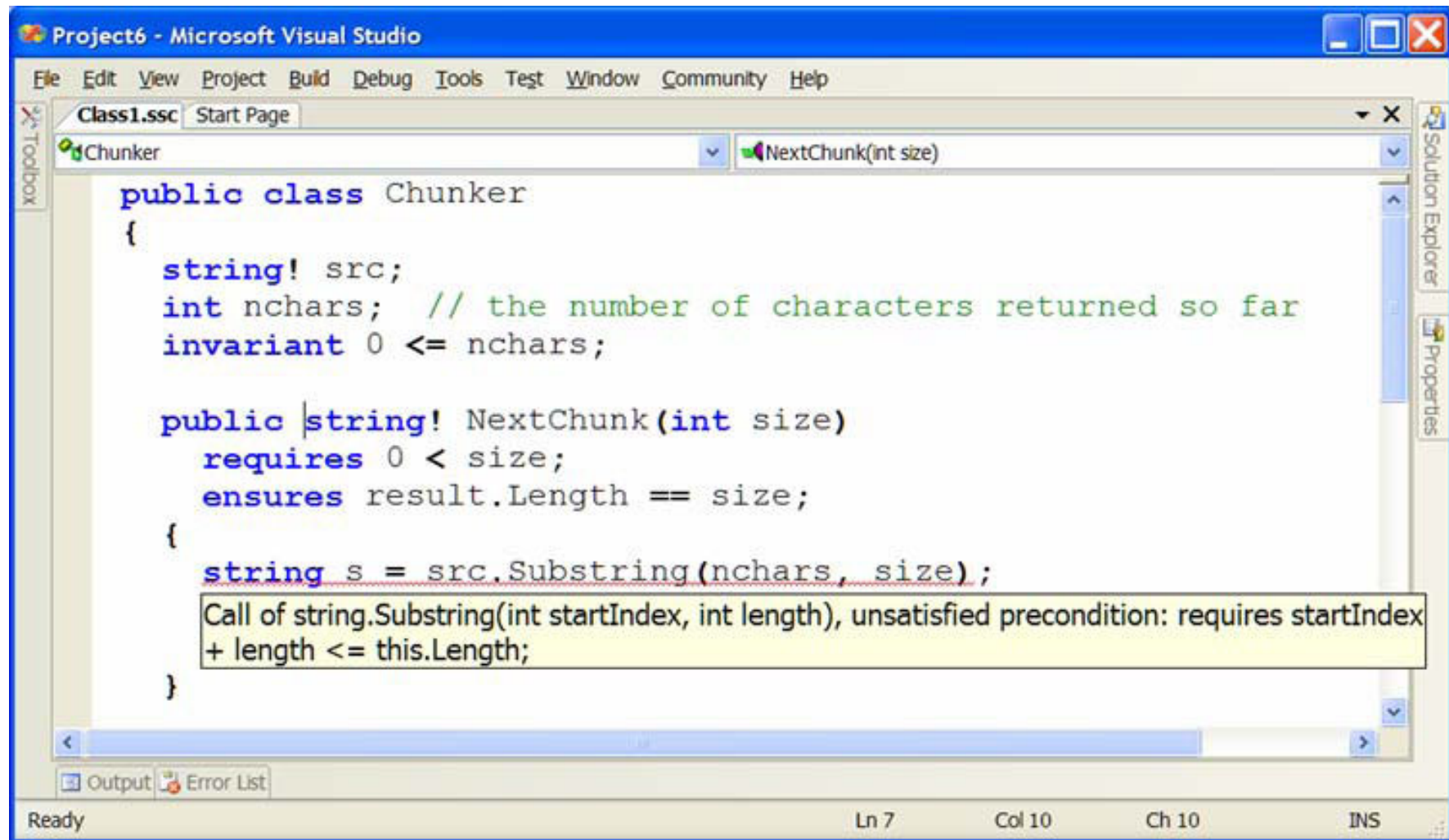
Spec# részletek

```
int day_of_week;  
  
public void newDOW(int day)  
  requires (day <= 7);  
  requires (day >= 1);  
{  
    day_of_week = day;  
}
```

```
class Meeting {  
    int day_of_week;  
    invariant (1 <= day_of_week);  
    invariant (7 > day_of_week);  
  
    void newDOW(int day )  
    {  
        day_of_week = day;  
    }  
}
```

```
static void Swap(int[] a, int i, int  
    j)  
  requires 0 <= i && i < a.Length;  
  requires 0 <= j && j < a.Length;  
  modifies a[i], a[j];  
  ensures a[i] == old(a[j]);  
  ensures a[j] == old(a[i]);  
{  
    int temp;  
    temp = a[i];  
    a[i] = a[j];  
    a[j] = temp;  
}
```

Eszköztámogatás

- Telepítés: .NET, Visual Studio, Spec# compiler, Boogie2, Z3, Simplify